

Gretchen Müllerová mžourala skrz kapkami zacákané čelní sklo. Vpředu přecházel přes ulici muž, tak daleko před nimi, že vypadal spíš jako panáček vystřižený z papíru s tenoučkýma rukama, nohama a hlavou. Černý klobouk s širokou kreprou a dlouhý kabát prozrazovaly, že patří k chasidským Židům.

„Koukej na toho židáka,“ řekl její bratr Reinhard. S kamarádem Kurtem se začali pochechtávat. Gretchen si jich nevšíkala a pohlédla na svou nejlepší přítelkyni, která vzadu seděla vedle ní. Světla z okolních domů se míhala po Evině napudrovaném obličejí a po rtěnce, kterou právě otevírala.

„Pro strýce Dolfá se nemusíš tak parádit.“ Gretchen se usmála. „Vždycky přece říká, že je obyčejný člověk.“

Eva si červeně obtáhla rty rychlým, zkušeným pohybem ruky. „To ano, jenomže je tak fascinující. Chci vypadat co nejlépe.“

Gretchen tomu rozuměla. Pro ni sice byl Adolf Hitler starým rodinným přítelem, ale Evě připadal úchvatný a tajemný, nejproslulejší muž v Mnichově. Ačkoli nikdy nezastával

žádnou volenou funkci – obyčejné místo poslance Reichstagu by bylo pod jeho úroveň a místní politika ho nezajímala – dělal si zásluku na samotný Berlín a kandidoval na prezidenta. Poslední dobou ho politika zaměstnávala natolik, že se jeho pozvání na dezert a kávu stalo spíš sváteční událostí.

Auto cuklo doleva.

„Co to děláte?“ křikla Gretchen.

Motor zaburácel, neklamné znamení, že Kurt pořádně sešlápl plyn. Pneumatiky se na zmáčených dlažebních kostkách stočily do smyku a Gretchen se chytila předního sedadla, aby nespadla na Evu.

Žluté paprsky světlometů prořízly tmu a na okamžik ozářily Žida, který v jejich světle vypadal jako přízrak, stál bez hnutí a vyděšeně zíral na auto, které se řítilo přímo na něj. Ústa se mu otevřela výkřikem a Gretchen nejasně slyšela, jak sama také vyjekla a žadonila Kurta, aby zastavil.

Mercedes se se smykem ostře stočil do protisměru. Náhlý pohyb mrštil Gretchen na Evu tak prudce, že nemohla popadnout dech. Jedou příliš rychle – přeletí přes obrubník a nabourají do skupinky žen před obchodem s oděvy – pak byl slyšet pronikavý rachot převodovky a brzdy zafungovaly tak ostře, až to ji a Evu přimáčklo na zadní sedadlo. Auto zůstalo stát.

Okamžik se nikdo ani nepohnul. Motor s tikáním chladl, nepatrný zvuk v tichu. Gretchen se zhluboka nadechla a snažila se uklidnit zběsilý tlukot svého srdce. Pak kluci vyklouzli ven a rozběhli se, jejich těžké holínky tvrdě dopadaly na zem. Něco v ní jim chtělo fandit – strýc Dolf jí koneckonců mnohokrát vysvětloval, že Židi jsou podlidé rozhodnutí zničit ji i všechny ostatní čistokrevné Němce – ale jiná její část váhala. Žid se tvářil tak vyděšeně.

„Kéž by se s ním nezhazovali.“ Eva se ušklíbla. „Teď přijdeme pozdě.“

Pozdní příchod bude ten nejmenší problém, jestli Reinhard s Kurtem začnou rvačku. Čelním sklem Gretchen viděla, jak se kluci na Žida vrhli. Ani neměl čas vykřiknout, než ho chytili za paže a vlekli do průchodu.

Gretchen se vystrachala z automobilu. Bratra znala příliš dobře, takže věděla, co přijde. Stejně tak jí bylo jasné, jak bude Hitler zuřit, jestli Reinhard rozpoutá pouliční bitku. Strýc Dolf si neustále stěžoval, že jsou členové strany oceňováni jako banda rváčů. Nesčetněkrát vykládal, že jestli chtějí národní socialisté uspět ve volbách, je třeba, aby v očích veřejnosti vypadali jako poslušní zákona. Musí svého bratra zastavit.

Mokré dlažební kostky se jí smekaly pod nohama, kluzké od dešťových kapek, ale vítr byl suchý a nesl s sebou výkřiky kluků: „Špinavej Žide!“

Eva ze zadního sedadla vzlykla: „Nenechávej mě tu samotnou!“

„Musím je zastavit.“

Gretchen zabouchla dveře od auta. Soumrak se snesl brzy a zbarvil změť cihlových a kamenných budov podél ulice modro-černými pruhy. Elektrické pouliční lampy rozbíjely padající temnotu a vrhaly malé bílé kruhy na Mnichovany, kteří procházeli po chodníku – měšťané v pěkných oblecích mířili do restaurací na vybrané jídlo, námezdní dělníci v zašpiněných sakách a záplatovaných kalhotách se vlekli do pivnic, děvčata z kanceláří v šatech s volány se vracela do pronajatých bytů, všichni se svšenými hlavami a odvrácenými obličejí, aby se nemuseli dívat na dva kluky postrkující Žida do díry mezi kamennými budovami.

Vyčerpáním jim poklesla ramena a hladem se jim propadly tváře. Bující nezaměstnanost, hladovění a inflace je oslabily, tak to říkal strýc Dolf. Němci byli natolik zabraní do svých maličkých životů, do snahy přežít za každou cenu, že si nevšimli nebezpečí, které se stále přibližovalo. Díky tomu Žid triumfoval, jako krysa, která proklouzne do sudu s jablky, všechna je zkazí a do prvního odporného sousta si toho nikdo nevšimne.

Gretchen roztreseně vydechla. *Žid je věčný nepřítel.* Ta slova vedla její srdce po dvanáct let, díky „strýci“ Dolfovi. Tolik mu dlužila. Učil ji umění a hudbě, všem věcem, kterým její otec nerozuměl a které její matce připadaly nudné. Z vděčnosti k němu musí zabránit další pouliční bitce, jež by mohla poškodit pověst strany.

Podpatky Židových bot narážely do dlažebních kostek, jak ho Reinhard a Kurt táhli k průchodu. Nikdo se na zápasící kluky ani nepodíval. Na opačné straně Brienner StraÙe otevřela skupinka mužů dveře do kavárny Carlton a ven se prodral slabý proužek světla. Měli na sobě čistě hnědé uniformy SA, *Sturmabteilung* neboli úderné jednotky, stejného útvaru Národně socialistické strany, do které patřili i Reinhard a jeho přátelé.

Od nich se pomoci nedočká. Kdyby je zavolala, přiřítili by se ulicí s pěstmí připravenými k boji.

„*Prosím!*“ vykřikl Žid. Dlouhý, ostrý zvuk jí pronikal do uší tak silně, že si je chtěla zacpat rukama, aby výkřik odrazila. Co má dělat? Naproti přes ulici muži z SA a uvnitř kavárny nejspíš sedí strýc Dolf se svým řidičem, jí jahodové košíčky a čeká na ni a ostatní s rostoucí netrpělivostí, protože potom chce jet na muzikál do Kammerspiele. Za ním jít nemůže. Kdyby ho poprosila o pomoc, prozradila by, že

se Reinhard rve na ulici, a maminka kromě toho chtěla, aby byla rodina Müllerových bez poskvrnky.

Musí kluky zastavit sama.

Ozval se dupot nohou, jak se rozeběhla do průchodu. Byl kamenný a tak temný, že musela několikrát zamrkat, než si oči zvykly. O zeď byly opřené popelnice, nejspíš nacpané kuchyňským odpadem, soudě podle odporného puchu útočícího na její nos. A tam, úplně vzadu, se její bratr a Kurt skláněli nad Židem.

Ležel na zemi. Letmo ho zahlédla za nohama kluků: kousek obličeje, bledého a bez vousů, oko, tmavé a velké, a koutek úst, rudých a řvoucích: „*Přestaňte!*“

Z Gretchenina hrdla se vydral výkřik dřív, než ho dokázala zastavit. „*Neubližujte mu!*“

Ztuhla. Co to udělala? Chtěla klukům říct, aby nechali toho pošetilého chování, jinak se strýc Dolf bude zlobit – nechtěla bránit Žida. Ale bolest v mužově hlase byla víc, než dokázala snést.

Reinhard se zastavil. Ve stínech byl jen temnou siluetou, stejně jako Kurt, ale Gretchen okamžitě rozpoznala ostrou linii bratrových ramen a obrovskou, bezmála dvoumetrovou postavu, která se pomalu zvedala a narovnávala. Bylo mu jen osmnáct, o rok víc než jí, a už byl ohromná hora svalů. Pošel k ní, do obdélníku světla z okna dvě podlaží nad nimi.

Najednou měla Gretchen v puse úplně sucho. Když k němu vzhledla, jako by se dívala na mužskou podobu sebe sama, když byli ještě malé děti: světle blondaté vlasy, chrpově modré oči, světlá kůže, všechny rysy, které strýc Dolf velebil jako árijské. Její vlasy ztmavly do medova a oči jí potemněly do tmavomodra, ale Reinhard vypadal stále stejně. Nezměnil se. Jen vyrostl.

„*Běž zpátky do auta,*“ řekl Reinhard. „*A ať Eva zmlkne.*“

Gretchen se ohlédla. Automobil byl zaparkovaný na druhé straně ulice, šikmo tak, jak ve smyku zastavil. Na zadním sedadle se Eva kolíbala sem a tam. Nejspíš brečela, ale tak potichu, že to neslyšeli. Aspoň že tak. Reinhard nesnášel slzy. Několik kolemjdoucích zavadilo pohledem o auto, pak pokrčili rameny a šli dál.

„Bude v pořádku,“ řekla Gretchen. Musí mluvit teď, než ztratí nervy. „Reinharde, tohle bys neměl dělat. Víš, jak by se strýc Dolf rozčílil, kdyby věděl...“

Přerušil ji smích. „Kurte! Gretchen si myslí, že se Führer bude zlobit, když zjistí, co děláme.“

Kurt se smál taky. „My se bráníme, Gretchen. Tys neviděla, jak ten podčlověk přecházel ulici přímo před námi? Vždyť já se málem přetrhl, abych ho nesrazil!“ Sklonil se, chytil Žida za chomáč vlasů a prudce s nimi škulbl, aby ho donutil vzhlednout. V bledém oválném obličejí se mu zračila odevzanost. Skleslá ústa prozradila, že je mu jasné, že nemá šanci uniknout.

„Měli byste ho nechat na pokoji,“ řekla Gretchen. Uvnitř se třásla, ale zdálo se jí, že hlas má klidný. „Tohle je přesně to chování, kvůli kterému podle strýce Dolfa vypadá SA jako banda hrubiánů.“

Reinhard na ni pohlédl, oči měl prázdné a lhostejné. Někdy během rvačky si sundal sako. Šle jako by mu temně prořezávaly bílou košili. Měl vyhrnuté rukávy, takže viděla táhlé svaly na jeho předloktí.

V žaludku ucítila známý svíravý pocit. Reinhard by ji neuhodil, to věděla; nikdy to neudělal. Dělal něco mnohem horšího. A ona mu odmlouvala před jeho kamarádem.

Měla by se vrátit do auta. Jenže muž na ni upínal oči s takovou silou, že nedokázala odtrhnout pohled. Byl mladší,

než si myslela, kolem pětadvaceti, a měl jemný obličej, na bradě pár fousků, jako by mu pořádné vousy nerostly. Byl oblečený v černých šatech tradičních chasidských Židů: tlusté kalhoty, dlouhý rozevlátý kabát, jarmulku připnutou do hnědých vlasů.

Bezhlesně pohyboval rty. *Prosím.*

Jak by ho mohla odmítnout, když ležel na zemi, zlomeně a tiše? Jak by mohla jít zpátky k automobilu, když věděla, že by ho pěsti kluků v mžiku rozmlátily napadrt? Jak by si mohla myslet, že není schopen citu, když ho slyšela křičet bolestí? Možná to ale jen předstírá. Strýc Dolf vždy říkal, že Žid si na sebe vezme jakoukoli masku, která se mu zrovna hodí. Obzvlášť masku oběti, když mu dopomůže k úniku.

Jenže pomalý pohyb, kterým Žid svěsil hlavu, zjevně bez naděje na pomoc, rozhodl za ni. „Nechte ho být. Strýc Dolf na nás čeká a bude se zlobit, když se zpozdíme.“

„Chtěla jsi říct, že čeká na nás chlapy,“ odpověděl Reinhard. „Ty a Eva jste už podle mě prokázaly, že vůbec nejste schopné zvládnout jeden večer ve městě.“

Jednou rukou chytil Žida za kabát a zvedl ho do sedu. Pak mu pěstí druhé ruky vrazil ránu do obličeje.

„*Přestaň!*“ křikla Gretchen. Lehkost, s jakou Reinhard Žida praštil, jí byla odporná.

Reinhard ji jedním rychlým pohybem chytil za pas a přitáhl k sobě. I přes vrstvy oblečení cítila, jak z něj sálá horko a dere se jí do kůže. Znamý pach levné kolínské a cigaret ji dusil. S každým nadechnutím z něj vdechovala víc. Zvedal se jí žaludek.

„Řekl jsem ti,“ šeptal jí do ucha, „abys šla zpátky do auta.“

„Tak co se to tady děje?“ Průchodem zahřměl příkrý mužský hlas.

Reinhard ji pustil. Gretchen zavrávala do strany, než se rukou opřela o kamennou zeď, aby získala rovnováhu. Do průchodu mžoural muž v tmavě zelené uniformě. Světlo lamp se odráželo od kovového znaku na jeho helmě. Vydechla úlevou. Státní četník.

Za strážníkem se shromáždil houf lidí. Někteří stáli na špičkách a snažili se mu dívat přes ramena.

„Všechno je v pořádku,“ řekl Reinhard. „Malé nedorozumění, to je všechno.“

„Tak se rozejděte,“ poručil strážník. Pokrčil rameny. „A fofrem.“

Reinhard a Kurt se loudali z průchodu. Gretchen se dívala, jak míří přes ulici do kavárny. Věděla, co přijde teď. Nakráčí si to k Hitlerově stolu, Reinhard žuchne do židle, strýcovu mrzutost kvůli zpoždění přejde s úsměvem a pak nonšalantně pronese, že Gretchen a Eva nemohly přijít. Strýc Dolf několikrát podrážděně vzdychne, dokud Reinhard nezavede řeč na některé z jeho oblíbených témat, hudbu, malbu nebo stará auta, a strýc Dolf začne mluvit, vodopád slov, až úplně zapomene na dvě dívky, které měly dnes večer doplnit jejich stůl.

Je to tak lepší. Čím méně lidí ví, co se stalo v průchodu, tím lépe. Co si vůbec myslela, bránit Žida? Asi blázní.

Ale nedokázala se zastavit. Už žádné další umírání v ulicích. Ne po tom, co se stalo otcí.

Na myslí jí vytanul obraz: táta, obličejem k zemi, krev zbarvující dlažební kostky do ruda. Zemřel jen několik kilometrů odtud, tělo proděravěné kulkami strážníků.

Nejasně slyšela, jak někdo zalapal po dechu, a uvědomila si, že to je ona sama. Zírala na zeď, zkoumala vzor kamenů a pruhy malty, dokud tatínkův obraz nezmizel.

Dobelhal se k ní Žid. Na nose si držel dlaň. Viděla, jak mu mezi prsty stéká přes rty na bradu krev.

„Je zlomený?“ zeptala se.

„Ne, myslím, že ne.“ Hlas měl tichý a rozvázný, jako zlehka padající sněh. „Děkuju. Tisíceré díky, Fräulein.“

Nevěděla, co říct. Vděčnost od Žida je otrávené jablko, říkával jí strýc Dolf. Usmívali se člověku do očí a do hrudi mu zabodávali nůž. A přesto se na ni tenhle muž díval tak čistýma, vděčnýma očima. „Jděte radši domů,“ řekla nakonec.

Odbelhal se opačným směrem po Brienner StraÙe, než kterým se vydali její bratr a Kurt. Lidé mezitím odešli. Všichni kromě osamocenému muže, který ji pozoroval. Stál mimo světlo pouliční lampy, takže zůstával ve stínu.

„Vůbec nejste jako oni,“ řekl. Hlas měl mladý a energický, s ostrým přízvukem Berlínana. Nebyl to muž, ale kluk, možná v jejím věku nebo trochu starší. Kéž by na něj viděla. „Nebo ano, Fräulein Müller?“

Trhla sebou. Jak to, že tenhle cizí člověk zná její jméno? A co tím myslí, že ji srovnává s Reinhardem a Kurtem? „Kdo jste?“

Popošel o krok blíž. Měl na sobě obyčejný tmavomodrý oblek a bílou košili jako lidé z kanceláří. Oči měl tak tmavé, že snad byly černé. Pod klenutým obočím ji upřeně pozorovaly. Ve stínech jen stěží rozpoznala dlouhou křivku jeho čelistí a štíhlý obrys jeho obličeje – krásného jemného obličeje, ale zároveň tak divokého, že bezděčně o krok ustoupila.

Když otevřel ústa, zuby mu bíle zazářily. „Překvapila jste mě, Fräulein Müller. A to se hned tak někomu nepovede.“

„Kdo k čertu...“

Přerušil je klapot podpatků na dlažebních kostkách. Pospíchala k ní Eva, jednou rukou si přidržovala klobouk a v druhé

svírala kabelku. „Gretchen! Co se tu u všech svatých děje? Proč jsi mě nechala tak dlouho úplně samotnou v autě?“

Gretchen zaváhala. „Počkej chvíli.“ Otočila se zpět k cizímu muži. Ale stíny, ve kterých ještě před pár okamžiky stál, byly prázdné.